

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПРАВА НА ЗДОРОВ'Я ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

СІДЕЙ Олена Валеріївна - аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

У статті проведено аналіз права на здоров'я як особистого немайнового права. Встановлена його правова природа, зміст. Розкритті повноваження фізичної особи, щодо здійснення свого права на здоров'я.

Ключові слова: здоров'я, право на здоров'я, фізична особа, особисте немайнове право, благо.

Статтею 201 Цивільного кодексу України здоров'я визнано одним із особистих немайнових благ, що охороняється цивільним законодавством [1]. Проте на сьогодні залишається не визначеним законодавчо як поняття здоров'я, так і його цивільно-правовий режим.

Дослідженням обраної теми займалися такі провідні вчені, як: М.М. Агарков, С.С. Алексєєв, М.О. Баймуратов, Н.С. Кузнецова, С.О. Сліпченко, О.В. Соболев, Р.О. Стефанчук, О.В. Синегубов, Ю.К. Толстой, К.А. Флейшиць, Є.О. Харитоновна, С.А. Чернишова, Я.М. Шевченко, М.Я. Шимінова, Р.Б. Шишка та інші.

Здоров'я, як немайнове благо, виступає об'єктом права на здоров'я, як особистого немайнового права фізичної особи. Тому все більшої актуальності на необхідність набуває думка про закріплення у законодавстві поняття «право на здоров'я». На думку вчених, цей термін є найкращим з точки зору відповідності міжнародним документам та угодам та найбільш часто використовується на міжнародному рівні, та найголовніше – він допомагає усвідомити, що мова йде не тільки про охорону

здоров'я, але й про право на низку умов, без яких неможливим є здоров'я [2, с. 20].

Проте, окремі науковці взагалі не вважають за необхідне виділяти з-поміж інших особистих немайнових прав таке право, оскільки воно має конституційно-правову природу [3, с. 3-9]. Інші цілком погоджуються з уже існуючою цивільно-правовою регламентацією, що існує в межах права на охорону здоров'я та вважають її достатньою [4, с. 20].

О.М. Калітенко підтримує існування загального права на здоров'я та розуміє під ним передбачену законом можливість фізичної особи знаходитись у стані повного фізичного, душевного і соціального благополуччя шляхом реалізації закріплених у законодавстві правомочностей. Разом з тим вказаний науковець зазначає, що активні повноваження носія права на здоров'я повинні включати в себе: право на охорону здоров'я, право на усунення небезпеки, що загрожує здоров'ю, право на медичну допомогу, право на інформацію про стан свого здоров'я, право на таємницю про стан свого здоров'я, права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні [5, с. 71].

Л.О. Красавчикова вбачає за необхідне розширити структуру права на здоров'я та включити: право на отримання кваліфікованої медичної допомоги, право на сучасну лікарську допомогу, право на оплатне кваліфіковане протезування, право на косметологічне лікування, право на донорство та трансплантацію, право на участь у медичному експерименті, право на екологічне та санітарно – епідеміологічне благополуччя і радіацій-

ну безпеку, право на інформацію про стан здоров'я та фактори, що впливають на нього, право на відшкодування шкоди, право та поважне та гуманне ставлення з боку медичного та обслуговуючого персоналу, вибір лікаря, лікувально-медичного закладу, проведення за його проханням консилиуму, консультації спеціалістів та інших медичних послуг, право на доступ адвоката чи іншого законного представника, право на забезпечення умов для відправлення релігійних обрядів тощо [6, с. 176].

Вищенаведену думку підтримують також Т. Гурська та І.Х. Бабаджанов, вважаючи що право на здоров'я повинно включати й інші набори прав [7;8 с. 38; с.116].

Проте, з даним висновками важко погодитись, оскільки відповідно до них право на здоров'я є не окремим правом, а сукупністю прав. Крім того в такому випадку право на здоров'я включає в себе окремі суб'єктивні права, а не правомочності фізичної особи, щодо здійснення цього права. А окремі із вищезазначених прав не можуть бути віднесені до категорії прав, які забезпечують природне існування фізичної особи.

Право на здоров'я, як і будь-яке суб'єктивне право, складається із низки повноважень, які носять активний та негативний аспект.

До активних повноважень слід віднести можливість володіння таким благом та можливість його використання. У деякій літературі до складу цих повноважень відносять також розпорядження власним здоров'ям [9, с. 76].

Проаналізуємо кожне з таких активних повноважень. Так, володіння власним здоров'ям фізична особа здійснює впродовж свого життя. Воно не може бути вилучене в особи або передане іншій особі, оскільки воно забезпечує цілісність та існування в реальному світі, є невід'ємним.

Використання власного здоров'я полягає у тому, що фізична особа сама може визначати свою поведінку щодо власного здоров'я, яка спрямована на його покращення та підтримання або навіть на його погіршення.

Право на здоров'я полягає також у закріпленні вимоги до всіх утримуватись від будь-яких порушень даного права чи створення перешкод щодо його здійснення.

SUMMARY

The article analyzes the right to health as moral rights. Established its legal nature, content. Disclose the the powers of a physical person, on exercising its right to health.

Суттєвою особливістю щодо реалізації повноважень на захист права на здоров'я є те, що в окремих випадках воно має додаткову регламентацію. Так, наприклад, коли шкода завдається каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи, то особливості відшкодування такої шкоди встановлюється відповідними статтями Цивільного кодексу України.

Таким чином, з огляду на вищевикладене можна дійти до висновку, що право на здоров'я є особистим немайновим правом фізичної особи, що виражається у володінні здоров'ям, його використанні у встановлених законом межах та захисті.

Література

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2003. – №№40-44. – Ст.356 (зі змінами).
2. Тобес Б. Право на здоров'я: теорія і практика. – М.: Устойчивый мир, 2001. – С.20
3. Скомороха В. Право людини на охорону здоров'я, медичну допомогу, медичне страхування та конституційне правосуддя // Право України. – 2002. – №6. – С.3-9
4. Маляга Л.В. Особисті немайнові права фізичних осіб в цивільному праві: теоретичні основи та проблеми правового забезпечення: Автореф. дис... канд. юр. наук: 12.00.03 / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2004. – С.10-11
5. Калітенко О.М. Право на здоров'я: цивільно-правовий аспект // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. – 2004. – Вип. 23. – С.71-72
6. Гражданское право. Учебник для вузов. Часть первая / Н.Г. Валиева, Б.М. Гонгалов, Ю.Е. Добрынин и др. / Под общей ред. Т.И. Илларионовой, Б.М. Гонгалов, В.А. Плетнева. – М.: Норма-Инфа – М, 1998. – С.176
7. Гурська Т. Право на охорону здоров'я в системі особистих немайнових прав // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – №6 – С.38
8. Бабаджанов І.Х. Гражданско – правовые проблемы права на жизнь и здоровье: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. – Душанбе, 2004. – С. 116-118
9. Малейна М.Н. Личные неимущественные права граждан: понятие, осуществление, защита. – М.: МЗ Пресс, 2000. – С.76